

DE SPAARBANK IN HET JAAR 2000

VRIJ BEWERKT NAAR BELLAMY

Natuurlijk mijnheer de Plot kunt U op mijne medewerking rekenen. De Kamper Almanak behoort bij Kampen en wij allen behooren, naar de ons gegeven krachten mede te werken, deze uitgave te behouden. Het is mij bekend dat menige plaats jalours is op deze keurige almanak, waarmede de uitgever, de heer Zalsman, onze stad eer heeft aangedaan. Het verheugt mij dan ook dat de Kamper Nutsspaarbank, haar traditie getrouw, deze uitgave overneemt en het boekwerk als premie doet uitreiken. Het volk van Kampen tot heil en de Spaarbank en den heer Zalsman tot eer.

* * *

Wij leven snel. In het jaar 1784 stichtte Jan Nieuwenhuizen de Maatschappij tot Nut van het Algemeen. Zij was een kind van haar tijd en ze is het nog. Het doel was mede te werken tot verbetering van den verstandelijken, zedelijken en maatschappelijken toestand des volks bepaaldelijk door invloed te oefenen op de opvoeding en het onderwijs; de veredeling van volksbegrippen en de verheffing, zoowel van het arbeidsvermogen als van den levensstandaard der werklieden. Tot de instellingen van de Departementen behoorden o.m. „Spaarbanken, spaarkassen, bibliotheken, enz.”

Het Departement Kampen zag het licht in het voorjaar van 1820, dus een belangrijk getal jaren na de stichting van de Maatschappij. En wanneer we dan tevens weten dat de stichting van een spaarbank reeds op 27 December van

datzelfde jaar haar beslag kreeg, dan is, meen ik, het verkondigen van de stelling, dat het Departement Kampen is opgericht in de eerste plaats om te komen tot exploitatie van een Spaarbank, niet al te gewaagd. Trouwens de tijd werkte daartoe ook mee. De periode na 1813 verried vermoeidheid. De Napoleontische oorlogen hadden de landen uitgeput. Ook ons land ontkwam niet aan die inzinking. In dien tijd heeft Nederland veel te danken aan Koning Willem I, die als verlicht despoot vrijwel alles onder zijn regelingsbevoegdheid trok. Bij Souverein Besluit van 25 Maart 1814 verkreeg de Nederlandsche Bank octrooi en werd het Reglement daarvoor vastgesteld.

Het laat zich begrijpen dat de werking van de Spaarbank in verhouding tot thans van veel geringer omvang en van anderen aard was. Neem alleen als voorbeeld dat de bankbiljettencirculatie van de Nederlandsche Bank in 1820 ongeveer f 20.000.000 beliep tegen in 1934 circa f 1.000.000.000. Dit weerspiegelt zich ook in de plaatselijke banken. Maar naast de Bank als zuivere spaarbank zien we haar thans werkzaam als Girokantoor. Ze heeft de teekenen der tijden verstaan. Men gireert van de eene rekening op de andere, terwijl de spaarbank zelf weer in giroverkeer staat met de Postcheque en Girodienst en de Nederlandsche Bank. Hoeveel betalingen geschieden thans reeds, waarbij geen geld te pas komt, maar louter administratieve boekingen plaats vinden. Nog een stapje verder en we zijn heelemaal uit het „geld” getrokken. Er berust dan alleen nog maar in de kelders van de Nederlandsche Bank een voorraad goud, als dekking van het betaalmiddel of als eventueel betaalmiddel tegenover het buitenland. De „clearing” als crisismaatregel ingevoerd, is nog niet weer weg. Het is alleen een vraag in welken vorm zij in de toekomst zal werken, tenzij er geen „buitenland” meer bestaat.

Maar waarde lezer, gij verwacht van mij nog iets anders te vernemen dan hoe het was en hoe het is. Gij wilt met mij betreden de groote onbekende vlakke der toekomst en aldaar Uw verbeeldingskracht den vrijen teugel laten om te zien hoe in dien tijd die komende is, een spaarbank van thans zal functionneeren. Daarop hebt gij recht, want ik beloofde het U bij de titel van dit artikel. Maar toch had ik deze aanloop noodig opdat gij niet zoudt duizelen en eerst in een enkele grove trek de evoluties zoudt zien die het spaarbankwezen in den loop van ruim 100 jaren heeft moeten maken. Laten wij thans binnentreden in het rijk van het jaar 2000. Bellamy heeft het in zijn „Looking backward” geschilderd. Treedt gij het thans binnen aan mijn hand, gelijk ik het ben binnengetreden aan de hand van velen die in dit droomenrijk een blik wierpen.

* * *

„Nusquama” werd in tegenstelling met vele andere landen wijs geregeerd. Het regeeringsstelsel is aldaar geen compromis tusschen het laagste en het hoogste, maar de aristocratie van den geest regeert en dit is alleen weer mogelijk doordat de factor „geld” is uitgeschakeld. Ieder heeft zijn plaats in de gemeenschap en doet het hem opgedragen werk, dat geheel overeenkomstig zijn aard en aanleg is. Luiheid bestaat niet en wordt niet geduld. Beroepsstempelaars kent men niet. Een ieder is zijn plicht voor de gemeenschap indachtig en werkt met volle toewijding voor die gemeenschap, waarbij zooveel wordt geproduceerd als zij noodig heeft.

Ieder heeft bij de spaarbank een rekening loopen. De spaarbank is het kantoor waar de „bons” van de geheele gemeenschap worden verwerkt. Zij is het middelpunt van elke kleinere volksgemeenschap en staat weer in correspondentie met een bank voor een grootere oppervlakte. Al de zaken die men enkele tientallen jaren geleden geldzaken of

financieele zaken noemde worden hier beheerd. Vroeger kende men z.g. gemeenteontvangers en rijksontvangers. Door de geheele andere inrichting van het maatschappelijke bestuur bestaan die niet meer en worden die functies tevens uitgeoefend door de spaarbank. Dit heeft eigenlijk geleidelijk plaats gevonden want vroeger werden reeds veel ontvangers geïnd door de spaarbank voor dergelijke ontvangers. Toen er nog belasting werd kon dit ook al reeds door tusschenkomst van de spaarbank geschieden. De functie van de spaarbank is eigenlijk langzaam en vanzelf gegroeid tot wat ze nu is. Niet alleen dat er alle „bons” van de ingezetenen worden verwerkt, maar men heeft er ook zelfs een warenhuis aan verbonden, alles om het de menschen gemakkelijk te maken. Men kan er van alles uitzoeken wat men noodig heeft, alleen heeft men eenigszins rekening te houden met zijn credietkaart.

Het systeem is betrekkelijk eenvoudig. Ieder werkt. Naar gelang van aard en gevarencijfer en andere omstandigheden is de werktijd niet voor allen gelijk en ook is het cijfer op de credietkaart niet even hoog. Men wenscht nog geen volkomen gelijkstelling. Op deze credietkaart kan men bij de spaarbank door afgifte van „bons” van alles krijgen. Alle huishoudelijke artikelen als boter, brood enz. krijgt men via de spaarbank en wel voor de kostprijs zonder toeslagen. Men kan ook verschillende artikelen ter plaatse uitzoeken en in sommige gevallen direct meenemen. Is het van meer specialistischen aard, b.v. een pak kleeding dan gaat men met een „order” naar een kleermaker. Deze zorgt voor de stof en maakt het pak. Maar alles loopt over het centrale punt waar de noodige boekingen en afschrijvingen plaats vinden. Alles wordt op de spaarbank berekend. Niets gaat onnoodig verloren. Aan het Hoofd van de spaarbank staat een Directeur, tevens de hoogste autoriteit in de gemeenschap. Wel

wordt hij op verschillend gebied bijgestaan door groepen van deskundigen of in hoogste instantie door den Raad der Ouden. Zijn positie is eenigszins te vergelijken met die van een Burgemeester in vroegere tijden, maar is toch nog weer van veel grooter omvang geworden. Zoo is geleidelijk bij de Spaarbank het zwaartepunt in de gemeenschap gekomen.

* * *

Waar lezer, zoekt U op de kaart maar eens uit waar „Nusquama” ligt. Deze beschouwing is natuurlijk uiterst kort en sober. Er zou veel te schrijven zijn over de interne aangelegenheden van het rijk „Nusquama”. Ik heb mij tot taak gesteld in een enkele grove trek de werking van de spaarbank in het jaar 2000 te schilderen, waarbij rekening gehouden is met de historische ontwikkeling tot „nu”. Mede is rekening gehouden met wendingen en stroomingen zooals die zich reeds thans gaan afteekenen.

Ik hoop dat het uitstapje naar de groote onbekende vlakke van het jaar 2000 U goed moge zijn bevallen.

S.

Tot wering van alle misvatting worde nog eens gereleveerd, dat de door den heer S. zoo onderhoudend beschreven „Sparbank in het jaar 2000” een product is uit het Droomenrijk van Bellamy.

Het zal wel overbodig zijn te verzekeren, dat dit „droombeeld” voor ons Sparbankbestuur in geen enkel opzicht aanlokkelijk of aanvaardbaar is.

Red.